

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมพฤติกรรมการดื่มนมของเด็กปฐมวัย ผู้รายงานได้ดำเนินการ ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องและงานวิจัย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นหัวข้อหลักของเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

- 1.1 คุณลักษณะตามวัย
- 1.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 1.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

2. หนังสือนิทาน

- 2.1 ความหมายของนิทาน
- 2.2 ความสำคัญของนิทาน
- 2.3 ประเภทของนิทาน
- 2.4 ลักษณะของนิทาน
- 2.5 นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก
- 2.6 ประโยชน์ของนิทาน
- 2.7 ความหมายของการเล่านิทาน
- 2.8 รูปแบบการเล่านิทาน
- 2.9 เทคนิคการเล่านิทาน
- 2.10 การสร้างหนังสือนิทาน

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดื่มนม

- 3.1 ความหมายของนม
- 3.2 พฤติกรรมการบริโภคนมของเด็กในวัยเรียน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

1.1 คุณลักษณะตามวัย

1.1.1 ด้านร่างกาย

- วิ่งคล่องขึ้นแต่ไม่สามารถหยุดได้ทันที
- เดินถอยหลังนั่งได้
- เดินขึ้นบันไดได้เองโดยวางเท้าทั้ง 2 ข้างบนบันไดข้างเดียว
- หยิบของชิ้นเล็กๆ ได้แต่หัดมีอง่าย
- จับดินสอแท่งใหญ่ๆ ได้ด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ

1.1.2 ด้านอารมณ์จิต – ใจ

- แสดงอารมณ์ความรู้สึกด้วยคำพูด
- มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเมื่อได้รับการยอมรับหรือชมเชย
- มีความเป็นตัวของตัวเอง

1.1.3 ด้านสังคม

- เล่นร่วมกับคนอื่นแต่ต่างคนต่างเล่น
- เริ่มรู้จักเล่นเป็นกลุ่มกับเด็กอื่น
- พยายามช่วยเหลือตัวเองในเรื่องการแต่งตัว
- รู้จักขอ และเริ่มรู้จักให้
- การรู้จักรอคอย

1.1.4 ด้านสติปัญญา

- มีช่วงความสนใจของบางอย่างได้นาน 3 - 4 นาที
- ชอบดูหนังสือภาพ
- ชอบฟังบทกลอน นิทาน คำคล้องจอง
- สนใจค้นคว้า สำรวจสิ่งต่างๆ
- เริ่มประโยคคำถาม “อะไร”
- สนใจอยากรู้อยากเห็นสิ่งรอบตัว
- จัดเขียนเส้นตรงเป็นแนวตั้งได้
- วางของซ้อนกันได้ 4 – 6 ชั้น

1.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ช่วง 3 ปีแรกของชีวิตวัยเด็กเป็นระยะที่สำคัญที่สุด เนื่องจากสมองของเด็กมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทำให้เด็กรับรู้สิ่งรอบตัวผ่านกลไกการทำงานที่ประสานกันของประสาทสัมผัสทั้งห้าและการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ในช่วงนี้ จะมุ่งเน้นการตอบสนองธรรมชาติ และความต้องการตามวัยของเด็กอย่างสมดุล เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา

1.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.3.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดี

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีน้ำหนักส่วนสูงและเส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์อายุ

สภาพที่พึงประสงค์

- น้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์
- เส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีร่างกายแข็งแรง

สภาพที่พึงประสงค์

- มีภูมิคุ้มกันโรค
- ไม่ป่วยบ่อย จับถ่ายเป็นเวลา
- รับประทานอาหาร
- นอน พักผ่อนเหมาะสมกับวัย

1.3.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 2 ใช้อวัยวะของร่างกายได้คล่องแคล่วประสานสัมพันธ์กัน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ใช้นิ้วมือใหญ่ได้เหมาะสมกับวัย

สภาพที่พึงประสงค์

- เดินถอยหลังนั่งเก้าอี้ได้
- เดินขึ้นบันไดได้เองโดยวางเท้า 2 ข้าง
- วิ่งคล่องขึ้นแต่ไม่สามารถหยุดทรงตัวได้ทันที

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ใช้นิ้วมือเล็กและประสานสัมพันธ์มือ – ตาได้เหมาะสมกับวัย

- หยิบของชิ้นเล็กๆ ได้
- จับดินสอแท่งใหญ่ได้ด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือได้

1.3.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 3 มีความสุขและแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ร่าเริง แจ่มใส

สภาพที่พึงประสงค์

- มีกิริยาท่าทางส่วนใหญ่อารมณ์ดี ยิ้มแย้ม หัวเราะง่าย แวดตามีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 2 แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับวัย

สภาพที่พึงประสงค์

- แสดงท่าทางพอใจเมื่อสามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง หรือได้รับคำชม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 สนใจและมีความสุขกับธรรมชาติ สิ่งสวยงาม ดนตรีและจังหวะการเคลื่อนไหว

สภาพที่พึงประสงค์

- ตอบสนองต่อธรรมชาติ เสียงเพลง จังหวะดนตรี และสิ่งสวยงามต่างๆ

1.3.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 4 รับรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว

สภาพที่พึงประสงค์

- กลัวตามสิ่งที่ผู้ใหญ่กลัว

ตัวบ่งชี้ที่ 2 เล่นและร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้ตามวัย

สภาพที่พึงประสงค์

- รู้จักรอคอย
- รู้จักการรอและการให้
- เล่นร่วมกับคนอื่นได้ แต่ต่างคนต่างเล่น

1.3.5 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 5 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองได้ตามวัย

สภาพที่พึงประสงค์

- ถอดเสื้อผ้าและสวมเสื้อผ้าโดยมีคนช่วย
- บอกได้เวลาจะถ่ายอุจจาระ

1.3.6 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 6 สื่อความหมายและใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 รับรู้และเข้าใจความหมายได้ตามวัย

สภาพที่พึงประสงค์

- จำจังหวะและเพลง

ตัวบ่งชี้ที่ 2 แสดงออกและ/หรือพูดเพื่อสื่อความหมายได้

สภาพที่พึงประสงค์

- เรียกชื่อสิ่งของที่คุ้นเคยได้
- พูดและชี้บอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้

1.3.7 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 7 สนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สนใจและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

สภาพที่พึงประสงค์

- อยากเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ
- ถามบ่อย ถามซ้ำ
- เริ่มประโยคคำถาม “อะไร”
- ชอบดูหนังสือ ภาพ/นิทาน
- มีช่วงความสนใจกับของบางอย่างได้นาน 3-5 นาที

ตัวบ่งชี้ที่ 2 เรียนรู้ผ่านการเลียนแบบ

สภาพที่พึงประสงค์

- เลียนแบบการกระทำผู้ใกล้ชิดหรือเด็กอื่น
- พยายามเลียน-เสียงต่าง ๆ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 สืบหาโดยใช้ประสาทสัมผัส

สภาพที่พึงประสงค์

- สนใจ ค้นหา สืบหา สิ่งต่าง ๆ
- ต่อภาพตัดต่อที่มีชิ้นส่วน 6-8 ชิ้น ได้
- ชอบละเลงสีด้วยมือ

2. นิทาน

2.1 ความหมายของนิทาน

จันทร์เพ็ญ สุภาพร (2535 : 26) กล่าวว่า นิทานหมายถึง เรื่องราวที่สืบเล่าต่อกันมาโดยอิงความจริงหรือจินตนาการ มีวัตถุประสงค์ให้เกิดความสนุกสนานและแฝงความคิดสอนใจ เพื่อให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้จากเนื้อหาในนิทาน

ขวัญนุช บุญย่อง (2542 : 48) ได้กล่าวว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่สืบต่อกันมาหรือเรื่องที่แต่งขึ้นมาจากจินตนาการหรืออิงความจริง มีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินสอดแทรกแง่คิด คติสอนใจ หรือความรู้เอาไว้ด้วย

เกสลดดา มานะจติและอภิญา มนุญศิลป์ (2544 : 1) ได้ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึง เรื่องเล่าต่อกัน มาโดยใช้วาจาหรือเล่าโดยแสดงภาพประกอบ หรือการเล่าโดยวัสดุอุปกรณ์ใช้ ประเภทต่างๆ ประกอบก็ได้เช่น หนังสือภาพ หรือการใช้คนแสดงบทบาทลีลาเป็นไปตามเนื้อเรื่อง ของนิทานนั้นๆ แต่เดิมมานิทานถูกเล่าสู่กันและกันด้วยปากสืบกันมา เพื่อเป็นเครื่องบันเทิงใจใน ยามว่าง และเพื่อถ่ายทอดความเชื่อ ความศรัทธาเลื่อมใสในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่ยึดถือของคนแต่ละ กลุ่ม

วิไล มาศจรัส (2545 : 12) ได้กล่าวถึง ความหมายของนิทานว่า นิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานอีสป นิทานชาดก ทางคติชนวิทยา ถือว่านิทานเป็นเรื่องเล่าสืบสานต่อๆ กันมา ถือเป็น มรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในหลายอย่างของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีความหมาย มีคุณค่าซึ่งนิทานนั้น จะมีทั้งนิทานเล่า ปากเปล่า จดจำกัน มาแบบมุขปาฐะและนิทานที่มีการเขียนการบันทึกไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร

ราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542(2546 : 588) ได้ระบุ ความหมายของนิทานไว้ว่า นิทาน หมายถึงเรื่องเล่าที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป

สันหพัฒน์ อรุณธารี (2544 : 5) ได้ให้ความหมายของนิทานว่า เป็นเรื่องที่แต่งขึ้น โดยยึดความ สนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผูกเรื่องให้เข้ากับสภาวะการณ์ในเวลานั้นๆ ซึ่งสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คติสอนใจที่พึงประสงค์ ให้ผู้ฟังนำไปใช้ในชีวิตจากเนื้อหาของนิทาน เพื่อใช้เป็นสื่อใน การเรียนรู้ของเด็ก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าต่อๆ กันมา เป็นเรื่องที่เกิดขึ้น จริงหรือมีการผูกเรื่องขึ้น เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและแฝงความคิดสอนใจ เพื่อให้ผู้อื่นเกิด การเรียนรู้จากเนื้อหาในนิทานให้ผู้ฟังนำไปใช้ในชีวิต

2.2 ความสำคัญของนิทาน

นิทานเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตเด็ก ช่วยให้เด็กมีความสุขในแง่คิดและคติสอนใจการจัดประสบการณ์ ให้เด็กโดยใช้นิทานเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการเล่านิทานสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและ เตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของนิทานไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

- 1) เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิด เป็นกันเองกับผู้เล่า
- 2) เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกร่วมในขณะฟัง ทำให้เขาเกิดความเพลิดเพลินผ่อนคลายและสดชื่นแจ่มใส
- 3) เด็กๆ หรือผู้ฟังจะมีสมาธิหรือความตั้งใจที่มีระยะเวลานานขึ้นหรือยาวนาน โดยเฉพาะ ผู้เล่าที่มีความสามารถในการตรึงให้ผู้ฟังหรือเด็กๆ ใจจดจ่อกับเรื่องราวที่ผู้เล่าเล่าเรื่องที่มีขนาดยาว

4) เด็กๆ หรือผู้ฟังจะถูกกล่อมเกลาคด้วยนิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เด็กๆ และผู้ฟังเข้าใจในความดีและความงามยิ่งขึ้น

5) นิทานจะทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังมีความละเอียดอ่อน รู้จักการรับและการให้มองโลกในแง่ดี

6) นิทานจะทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังใช้กระบวนการคิดหรือในการพิจารณาแก้ปัญหาได้

7) นิทานสามารถสร้างความกล้าให้กับเด็กๆ หรือผู้ฟัง โดยการแสดงออกที่ผ่านกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ

8) เด็กๆ หรือผู้ฟังจะได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

9) นิทานช่วยเสริมสร้างจินตนาการที่กว้างไกลไร้ขอบเขตให้กับเด็กหรือผู้ฟัง

10) นิทานสามารถช่วยให้เด็กๆ และผู้ฟังได้รู้จักการใช้ภาษาที่ถูกต้อง การออกเสียง การกระดกนิ้ว ร้อง และ ล ดิง ได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมชาติ

วิเชียร เกษประทุม (2550 : 9-10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานว่า มีคุณค่าและมีประโยชน์ดังนี้

1) นิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียดและช่วยให้เวลาผ่านไปอย่างไม่น่าเบื่อหน่าย

2) นิทานช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กบางคนมองผู้ใหญ่ว่าเป็นบุคคลที่ขี้บ่นชอบดุด่า น่าเบื่อหน่ายหรือน่าเกรงขาม แต่ถ้าผู้ใหญ่มีเวลาเล่านิทานให้เด็กฟังบ้างนิทานที่สนุกๆ จะช่วยให้เด็กอยากอยู่ใกล้ชิด ลดความเกรงกลัวหรือเบื่อหน่ายผู้ใหญ่ลง

3) นิทานให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ

4) นิทานให้ข้อคิดและเตือนใจช่วยปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ ที่สังคมพึงประสงค์ให้แก่ผู้ฟัง เช่น ให้ซื่อสัตย์ ให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ ให้พูดจาไพเราะ ให้มีความไพเราะอ่อนหวาน ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ขยันขันแข็ง เป็นต้น

5) นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตในหลายๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคมวิถีของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยมและความเชื่อ เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 11-16) ได้ระบุถึงความสำคัญของนิทานว่านิทานเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตทั้งเด็กและผู้ใหญ่เพราะนอกจากนิทานจะช่วยให้เด็กๆ มีความสุขสนุกสนานแล้ว ยังเป็นโลกแห่งจินตนาการที่สมบูรณ์แบบที่คอยช่วยถักทอสายใยความรัก ความฝัน สานสัมพันธ์อันอบอุ่น ความละมุนละไมในกลุ่มสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งนิทานยังให้แง่คิดคติสอนใจและปรัชญาชีวิตอันล้ำลึกแก่เด็ก นิทานมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก ดังนี้

1) ช่วยพัฒนาเด็กทางด้านลักษณะชีวิต เด็กได้เรียนรู้ถึงลักษณะชีวิตที่ดีผ่านนิทานที่ปรารถนาให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี เช่น มีคุณธรรม จริยธรรม มีความกล้าหาญ มีความยุติธรรม

2) การพัฒนาเด็กด้านคุณภาพ บุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบที่มีมากอยู่ในนิทานซึ่งเด็กจะได้รับรู้ถึงบุคลิกภาพที่ดี ที่จะช่วยให้อยู่ในสังคมได้อย่างดี เช่น ความเชื่อมั่น การรักษาดน ความสุภาพอ่อนน้อม ความมีมารยาทที่ดี ความเป็นผู้นำ

3) การพัฒนาเด็กด้านความรู้และสติปัญญา

4) การพัฒนาเด็กในด้านทักษะและความสามารถ

5) การพัฒนาเด็กในด้านสุขภาพ นิทานเป็นกระบวนการหนึ่งที่กำหนดบทบาทในด้านสุขภาพให้เกิดแก่เด็ก เพราะเมื่อเด็กได้อ่านหรือฟังนิทานแล้วจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในการที่จะรักษาสุขภาพและสุขภาพจิตของตน นอกจากนี้

บวร งามศิริอุดม (2550 : 8-10) ได้กล่าวถึงความสำคัญที่ได้จากการเล่านิทานว่า

1) ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

2) ให้รู้จักคำเรียกชื่อสิ่งของต่างๆ จากรูปภาพในนิทาน

3) เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก พัฒนาความคิด จินตนาการ

4) ให้ความรู้สึกที่มีต่อเด็ก

5) มีความตกลงขบขันให้ความสนุกสนาน ช่วยแก้ปัญหาให้กับตัวเด็กเมื่อเปรียบเทียบกับ

ตนเองกับตัวละคร

สรุปได้ว่า นิทาน ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความเครียด สร้างเสริมจินตนาการ คุณธรรม จริยธรรม เด็กได้เรียนรู้ถึงลักษณะชีวิตที่ดีผ่านนิทานปรารถนาให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี ช่วยพัฒนาเด็กทางด้านคุณลักษณะชีวิต พัฒนบุคลิกภาพของเด็ก พัฒนาความสามารถด้านภาษา พัฒนาความรู้และสติปัญญา

2.3 ประเภทของนิทาน

วรรณิ ศิริสุนทร. 2542 , 13-15, อ้างถึง ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศูรินทร์ เขต 1 2550) ได้แก่

1) นิทานพื้นบ้าน (Folk tales)

1.1) นิทานเกี่ยวกับเด็กพื้นบ้าน (Talking Tales)

1.2) นิทานไม่รู้จบ (Commutative Tales)

1.3) นิทานขบขัน (The Drools or Humorous Tales)

1.4) นิทานอธิบายเหตุ (Pourquoi Stories or Tales Tell Why) มีเรื่องที่อธิบายหรือหาคำตอบของเด็กๆ ว่า “ทำไม” ทำไมกระจายจึงหางสั้น ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม

1.5) เทพนิยาย (Fairy Tales) เป็นละครที่มีอิทธิทธิปาฏิหาริย์หรือเป็นผู้วิเศษสามารถทำสิ่งที่มนุษย์ทั่วไปทำไม่ได้

2) นิทานสอนคติธรรม (Fairy Tales) เป็นเรื่องสั้นๆ ที่ตัวละครมีทั้งคนและสัตว์ มีโครง

เรื่องง่ายๆ บทเรียนที่สอนใจ เช่น นิทานอีสป (Aesop's Fables) นิทานประเภทนี้จะรวมนิทานที่ขบ
สุภายิตและนิทานขบคิดไว้ด้วย

3) เทพปรัมผ (Myth) เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นเหตุการณ์ และเรื่องราวในบรรณกาล
เกี่ยวกับพื้น โลก พฤติกรรมของมนุษย์ที่เทพเจ้าเป็นผู้ควบคุมปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

4) มหาภาพและนิทานวีรบุรุษ (Epic and Hero Tales) กล่าวถึงเทพปรัมผต่างกันว่า
ตัวละครนิทานประเภทนี้มีมนุษย์ไม่ใช่เทพเจ้า มีการกระทำที่กล้าหาญ พินฝ่าอุปสรรคและ
ประสบผลสำเร็จในที่สุด

5) หนังสือภาพ ที่เป็นเรื่องอ่านสมัยใหม่ สำหรับเด็กที่มีตัวเองเป็นสัตว์

กรีก ชุ่นพันธ์ (2539, หน้า 20-22) กล่าวถึง การแบ่งประเภทของนิทาน โดยแบ่งออกตามลักษณะ
ได้เป็น 8 ประเภท คือ

1) เทพนิทานหรือเทพนิยาย เป็นนิทานปรัมปราที่มีเนื้อหาเกินเลยความจริงของมนุษย์
ส่วนใหญ่ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอภินิหาร เวทมนตร์ ฤทธิ์เดช สถานที่ในเนื้อเรื่องมักเป็นสรวง
สวรรค์ หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นเจ้าชาย มีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้า มีเทวดาและยักษ์
เป็นตัวเอกของเรื่อง

2) นิทานประจำถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน เป็นนิทานที่เล่าต่อกันมา
เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขา หรือเป็นเรื่องราว
ของโบราณวัตถุที่มีเหตุที่มาของการสร้าง การเกิด

3) นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เลียบเคียงเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่
ร่วมกันในสังคมมนุษย์ ให้ บังเกิดผลในการดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ให้พิถีพิถัน ละเอียด
รอบคอบ และไม่ประมาท มีการช่วยเหลือและเมตตาต่อผู้อื่นตลอดจนการอยู่ร่วมกันอย่างมี
ความสุข

4) นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึง บุคคลที่มีความสามารถ อดอาจ กล้าหาญ
นิทานวีรบุรุษมักเป็นเรื่องราวที่ถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลที่สำคัญๆ ไว้ มีการสร้างฉากหรือหรือ
สถานการณ์ที่ตื่นเต้นหรือเกินความเป็นจริงเพื่อให้เรื่องราวสนุกสนาน และทำให้เกิดความรู้สึก
คล้อยตามว่าบุคคลที่เป็นวีรบุรุษนั้นมีความสามารถและน่าสนในจริงๆ

5) นิทานอธิบายเหตุ เป็นนิทานที่เรื่องราวของเหตุที่มาของสิ่งใดสิ่งหนึ่งและอธิบาย
พร้อมด้วยคำถามเรื่องราวนั้นๆ ด้วย เช่นเรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม เป็นต้น

6) นิทานเทพปรัมผ เป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับบุคคล
อภินิหารเหนือความเป็นจริงลึกลับ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ทศกัณฐ์

7) นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอกของเรื่อง และเปรียบเทียบเรื่องราวกับชีวิตมนุษย์เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม สอนจริยธรรมแฝงแง่คิด และแนวทางแก้ไขเป็นเรื่องราวที่สนุกสนาน

8) นิทานตลกขบขัน เป็นนิทานที่มีเรื่องราวเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ แต่มีมุขตลกขบขัน สนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกรื่นเป็นสุข เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับไหวพริบเรื่องราวแปลกๆ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินความเป็นจริง เป็นต้น

สิรหพัฒน์ อรุณชาติ (2542 , 17) กล่าวถึงการแยกประเภทนิทาน ขึ้นอยู่กับลักษณะของเรื่องและที่มาของนิทานเป็นสำคัญ และตามสภาพการณปัจจุบัน จึงแบ่งประเภทนิทานออกเป็น 8 ประเภท

- 1) นิทานปรัมปรา
- 2) นิทานท้องถิ่น
- 3) นิทานเทพนิยาย
- 4) นิทานตลกขบขัน
- 5) นิทานสร้างเสริมคุณธรรม
- 6) นิทานเรื่องเกี่ยวกับสัตว์
- 7) นิทานที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
- 8) นิทานส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ขวัญนุช บุญชูอง (2546 : 19) กล่าวว่า นิทานสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน นิทานสอนคติธรรม เทพปกรณัม มหาकाพย์และวีรบุรุษ เทพนิยาย นิทานเรื่องสัตว์ นิทานตลกขบขัน นิทานอธิบายเหตุจากข้อความดังกล่าวข้างต้น

สรุปได้ว่า นิทานสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท มีการแบ่งที่แตกต่างกันออกไป แบ่งตามเนื้อหาสาระ แบ่งตามยุคสมัย ตามลักษณะของนิทานนั้นๆ

2.4 ลักษณะของนิทาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 10-17) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานสำหรับเด็กไว้ว่า

1) เนื้อหาไม่มีวัตถุประสงค์และแก่นเรื่องที่บ่งบอกอย่างชัดเจน ควรมีความคิดรวบยอดเพียงเรื่องเดียว ไม่ควรมีหลายเรื่อง เพราะจะทำให้ผู้อ่านสับสนได้ ไม่ควรเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาแน่นหลายๆ อย่างซับซ้อนอยู่ในเรื่องเดียวกัน

2) เนื้อหาต้องมีความยากง่าย เหมาะสมกับวัย นิทานสำหรับเด็กเล็กเนื้อหาควรสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่มีบทบรรยายมาก มีเรื่องราวแสดงความคิดเห็นไหวของตัวละคร มีการดำเนินเรื่องของตัวละครใช้ตัวละครเหมาะสม ไม่ควรมีตัวละครมาก มีบทสนทนาพอสมควร ดำเนินเรื่องในสัดส่วนที่เหมาะสม ถ้ามีบทบรรยายมากๆ ผู้อ่านจะเบื่อหน่าย ละทิ้งการอ่านกลางคันได้

3) รูปแบบการเขียนเนื้อหา มีทั้ง นิทานพื้นบ้าน เรื่องสั้น สารคดี บทความ บทละคร จดหมายบันทึกเรื่อง เรียงความ รวมทั้งบทร้อยกรองทุกรูปแบบ แนวการเขียนควรเลือกให้เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ เมื่อเลือกใช้แบบใด จะต้องใช้อย่างถูกต้องตามรูปแบบ ไม่ปะปนจนสับสน

4) ภาพประกอบนิทานสำหรับเด็ก จะต้องมีการประกอบเสมอ บางเล่มมีภาพน้อย บางเล่มมีภาพมากจนจัดเป็นประเภทหนังสือภาพ เด็กอายุน้อย ภาพต้องมีมาก สีของภาพเด็กเล็กชอบ สีสดใสมากกว่าภาพ ขาว ดำ ภาพนั้นต้องชัดเจน ไม่มีดมัว

5) ภาษาที่สำนวนที่ใช้ ควรใช้ภาษาที่ง่ายๆ ไม่ต้องแปลซ้ำอีกครั้งหนึ่ง หลีกเลี่ยงคำศัพท์ยากๆ หรือคำศัพท์วิชาการใช้ประโยคสั้นๆ กะทัดรัด อ่านได้ความง่าย ชัดเจน ไม่ซับซ้อน เด็กเล็กใช้คำและประโยคซ้ำๆ กัน ให้มาก เพื่อส่งเสริมความจำโดยให้ได้เห็นบ่อยๆ ได้ฟังบ่อยๆ จะจดจำได้เอง

6) รูปเล่ม ควรมีขนาดกะทัดรัด การเย็บรูปเล่มควรแข็งแรงทนทานต่อการหยิบของเด็ก จำนวนหน้าของหนังสือสำหรับเด็กวัย 2-5 ขวบ ประมาณ 8-16 หน้า เด็กวัย 6-11 ขวบ ประมาณ 16-32 หน้า

มานพ ถนอมศรี (2545 : 28-29) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1) รูปเล่ม ขนาด จำนวนหน้า ที่เหมาะสมกับการนำเสนอเนื้อหา นับตั้งแต่ปกหน้า ซึ่งเป็นส่วนแรกสุดของหน้า มีความงดงาม ความคงทนและมีความเสน่ห์เร้าใจ ปกหนังสือโดยทั่วไปมักใช้กระดาษแข็งและหนากว่ากระดาษเนื้อในของเล่ม

2) ด้านเนื้อหา เป็นส่วนหลักของการนำเสนอเนื้อหา โดยใช้ตัวอักษรชนิดต่างๆ ที่อ่านง่าย ชัดเจน
รายเรียงกัน ไปตั้งแต่ต้นจนจบ เนื้อหาในหนังสือทุกเล่มควรเขียนถูกต้อง มีการจัดย่อหน้าและวรรคตอนอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังอาจใช้ขนาดและแบบของตัวอักษร ช่วงเน้นให้เกิดการอ่าน เป็นไปอย่างสนุกสนานเพลิดเพลินมากขึ้น

3) ด้านภาพประกอบ เป็นส่วนเสริมในการนำเสนอเนื้อหาสาระสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ภาพประกอบไม่เพียง
แต่ช่วยให้เรื่องราวที่น่าสนใจชัดเจนครบถ้วน ยังทำหน้าที่ตกแต่งให้หนังสืองดงามเพิ่มความสะดวกสบายใจในการอ่านหนังสือด้วย

สรุปได้ว่า ลักษณะของนิทานสำหรับเด็ก มีลักษณะดังนี้ คือ เนื้อหา มีวัตถุประสงค์และแก่นเรื่องที่บ่งบอกอย่างชัดเจน เนื้อหาควรสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่มีบทบรรยายมาก มีภาพประกอบ ภาษาที่ใช้เป็นภาษาง่ายๆ ใช้ตัวอักษรที่อ่านง่าย รูปเล่ม มีขนาดกะทัดรัด การเย็บรูปเล่มแข็งแรงทนทานต่อการหยิบใช้ของเด็ก

2.5 นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

รัฐจวน อินทรกำแหง (2517 : 58-60) วิไล เวียงวิระ (2526 : 71) และสุพัตรา ชุมเกตุ (2524 : 11-18) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัย และความสนใจของเด็กในวัยต่างๆ ที่สัมพันธ์กับการเลือกนิทานสำหรับเด็กวัยนี้

1) นิทานสำหรับเด็กวัย 2-4 ขวบ เด็กในวัยนี้มักสนใจตนเองและเด็กวัยเดียวกัน มีพฤติกรรม

เลียนแบบคำพูดเป็นคำๆ ชอบกิจกรรมการร้องเพลง การห่ก่ล้อม คำคล้องจอง สนใจสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะสัตว์ที่คุ้นเคย ชอบดูหรือชอบฟังเรื่องที่ใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมที่ตนอยู่ จากความสนใจดังกล่าว สามารถนำมาเป็นเกณฑ์ การเลือกนิทานที่

เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้ คือ นิทานควรมีฉากเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น ครอบครัว พ่อแม่ พี่น้อง สัตว์เลี้ยงในบ้าน ลักษณะของนิทานควรมีคำพูดที่คล้องจองกัน มีเสียงพูดที่ต่างกัน เนื้อเรื่องควรเกี่ยวข้องกับสัตว์ที่พูดได้ การผจญภัยของสัตว์ นิทานประเภทห้ศจรรย หรือเทพนิยายที่ผู้ฟังหรือเด็กสามารถแยกแยะพฤติกรรมของตัวละครได้ง่ายและชัดเจนขึ้น

2) นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย 4-6 ขวบ เด็กวัยนี้สนใจตนเองและเด็กวัยเดียวกัน รวมทั้งสนใจสภาพแวดล้อมรอบตัวที่ห่างไกลออกไปจากเดิม ชอบคำคล้องจองสั้นๆ ชอบเรื่องตลกขำขัน และสนใจธรรมชาติ จากความสนใจดังกล่าว สามารถนำมาเป็นเกณฑ์การเลือกนิทานที่เหมาะสม คือ นิทานควรมีตัวละครน้อย ถ้อยคำในนิทานคล้องจองกัน ตัวละครเอกในนิทานไม่ควรถูกลงโทษ คนหรือสัตว์ตัวเล็กจะต้องชนะตัวใหญ่ เนื้อเรื่องต้องแสดงถึงความยุติธรรม และจบด้วยความสุข ประเภทนิทานที่เด็กวัยนี้ชอบมักเป็นนิทานสัตว์ เทพนิยาย นิทานมห้ศจรรยและนิทานตลกที่สามารถแยกแยะพฤติกรรมของตัวละครได้ง่ายและชัดเจน

เกริก ยุ้นพันธ์ (2547 : 58-59) ได้กล่าวถึงนิทานที่เหมาะสมกับเด็กโดยแบ่งตามความต้องการพัฒนาการเด็กของวัยต่างๆ ไว้ดังนี้

1) เด็กวัยแรกเกิดถึง 2 ขวบ เด็กวัยนี้ สนใจนิทานที่มีเรื่องสั้นๆ หรือนิทานที่กล่าวถึงถ้อยคำเป็นคำๆ

พร้อมภาพประกอบที่มีสีสันสดใส

2) เด็กวัย ระหว่าง 2-4 ปี เด็กวัยนี้ จะสนใจคำพูดที่มีถ้อยคำคล้องจองชอบซักถาม เด็กจะจำคำลงท้ายของแต่ละประโยคของคำคล้องจองโดยออกเสียงตามหรือเปล่งเสียงร้องตามเป็นคำๆ นิทานเรื่องยานกะตา เด็กจะชอบมากและชอบเรื่องเล่าที่มีคำคล้องจองสัมพันธ์กัน นิทานสำหรับเด็กวัยนี้ก่อนนอนก็มีความสำคัญมานิทานที่ใช้เล่าจะ ประเด็นเรื่องเดิมซ้ำแล้วซ้ำอีกของทุกๆ คืน และ

คืนละหลายๆ ครั้งในเรื่องเดียวกัน โดยเนื้อหาจะต้องเดิมเพียงแต่เพิ่มรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ให้เรื่องสนุกตามสถานการณ์แต่ละวันเท่านั้น

3) เด็กอายุระหว่าง 4-6 ปี เด็กวัยนี้จะให้ความสนใจเกี่ยวกับตัวเองน้อยลง นิทานที่เป็นคำประพันธ์สัมผัสคล้องจองเด็กๆ จะชอบมาก นิทานที่มีตัวเดินเรื่องหรือตัวละครของเรื่องเป็นสัตว์พูดได้ เด็กจะ ชอบมาก

4) เด็กอายุระหว่าง 6-8 ปี เด็กในวัยนี้จะชอบนิทานที่ตื่นเต้นผจญภัยลึกลับเร้าความสนใจหรือเรื่องราวที่เกิดจากการจินตนาการที่เกินความเป็นจริง ตัวอย่างของนิทานต่างๆ ที่เด็กในวัยนี้ชื่นชอบ ได้แก่ เงือกน้อย เจ้าชายกบ ซินเดอเรลลา เจ้าหญิงนิทรา หนูน้อยหมวกแดง

5) เด็กอายุระหว่าง 8-10 ปี เด็กในวัยนี้เริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากขึ้นและเริ่มสนใจการอ่านมากขึ้นด้วย เด็กๆ จะชอบอ่านนิยายสั้นๆ และนิทานทุกประเภท

6) เด็กอายุระหว่าง 10-12 ปี เด็กในวัยนี้เริ่มสนใจเรื่องราวที่มีระบบการคิดและการสร้างสรรค์ ที่ซับซ้อนมากขึ้น การอ่านของเด็กเริ่มอ่านออกแตกฉานและคล่องมากขึ้น แล้วเรื่องที่พวกเขาสนใจจึงกว้างมากขึ้น เด็กในวัยนี้อ่านหนังสือหลากหลายเช่น นิทาน นิยาย สารคดี นิตยสาร หนังสือ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ เป็นต้น

บวร งามศิริอุดม (2557 , เว็บบไซต์) ได้กล่าวถึงนิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1) เด็กอายุ 0-1 ปี นิทานที่เหมาะสมในวันนี้ควรเป็นหนังสือภาพที่เป็นภาพเหมือนรูปสัตว์ ผัก ผลไม้ สิ่งของในชีวิตประจำวันและเขียนเหมือนภาพของจริง มีสีสันสวยงามขนาดใหญ่ชัดเจนเป็นภาพเดี่ยวๆ ที่มีชีวิตชีวา ไม่ควรมีภาพหลังหรือส่วนประกอบภาพที่กรูกรัง รูปเล่มอาจทำด้วยผ้าหรือพลาสติก หนานุ่มให้เด็กหยิบเล่นได้

2) เด็กอายุ 2-3 ปี นิทานที่เหมาะสมกับเด็กวันนี้ ควรเป็นหนังสือภาพที่เด็กสนใจเป็นภาพเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน สัตว์ สิ่งของ

3) เด็กอายุ 4-5 ปี นิทานที่เหมาะสมกับเด็กวันนี้ ควรเป็นนิทานที่เป็นเรื่องที่ยาวขึ้น แต่เข้าใจง่าย ส่งเสริมจินตนาการและอิงความจริงอยู่บ้าง เนื้อเรื่องสนุกสนานน่าติดตาม มีภาพประกอบที่มีสีสันสดใสสวยงาม มีตัวอักษรบรรยายเนื้อเรื่องไม่มากเกินไป และมีขนาดใหญ่พอสมควรใช้ภาษาต่างๆ

สรุปได้ว่า ความเหมาะสมของนิทานสำหรับเด็ก จำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการ การรับรู้พัฒนาการและความสามารถตามวัยของเด็กเป็นสำคัญ จึงจะเกิดประโยชน์ที่แท้จริงต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2.6 ประโยชน์ของนิทาน

(สมศักดิ์ ปรีปุระณะ 2542 : 13-20)

1) นิทานช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้กับเด็กดังนี้

1.1) พัฒนาการทางกาย เมื่อเด็กได้ฟังนิทาน เด็กจะเลียนแบบการปฏิบัติตนตามตัวละครเอกหรือสาระที่ได้จากนิทาน เพราะเด็กอยากเป็นคนกล้า คนเก่ง มีความมั่นใจและกล้าแสดงออกตามตัวละครหรือเนื้อเรื่องในนิทานนั้นๆ เช่น นิทานผูกเรื่องให้ตัวละครอ่อนแอ แต่เมื่อรับประทานผักแล้วร่างกายแข็งแรง เป็นนิทานที่ทำให้เด็กเห็นคุณค่าของการรับประทานผัก หรือนิทานที่ผูกเรื่องให้ตัวละครเอกที่เป็น ลูกหมีปวดฟัน เพราะไม่แปรงฟัน อาจทำให้เด็กเห็นคุณค่าของการรักษาฟัน เนื้อหาสาระของนิทานจึงเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็ก มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดผลดีต่อพัฒนาการทางกายของเด็ก

1.2) พัฒนาการทางด้านอารมณ์ ในขณะที่ฟังนิทานเด็กจะเกิดความรู้สึก สนุกสนาน เพลิดเพลิน

มีอารมณ์สงบเยือกเย็น ช่วงความสนใจยาวนานขึ้น มีสมาธิ มีจิตใจจดจ่อต่อเนื้อหาในนิทาน พร้อมทั้งจะสร้างจินตนาการของตนเอง เป็นผลทำให้เด็กกล้าคิด กล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง เกิดความมั่นใจ รวมทั้งได้เพิ่มเติมสิ่งที่ตนเองขาดหายไป ทำให้เกิดผลดีทางอารมณ์

1.3) พัฒนาการทางสังคม นิทานเป็นสิ่งเสริมสร้างสติปัญญาได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ผู้ฟังจะต้องฝึกจับใจความสำคัญของเรื่อง มีทักษะในการใช้ภาษาโดยใช้เรื่องที่เล่าเป็นต้นแบบ รู้จักเรียบเรียงถ้อยคำในการโต้ตอบระหว่างผู้เล่าและผู้ฟัง เพิ่มพูนคำศัพท์และขยายประสบการณ์ของตนเองให้กว้างยิ่งขึ้น

2) นิทานช่วยเสริมสร้างและปรุงแต่งบุคลิกภาพ เมื่อเด็กฟังนิทานแล้วเกิดความประทับใจ เด็กจะนำตัวแบบที่ปรากฏในนิทานที่ตนเองประทับใจนั้น มาปรุงแต่งเสริมสร้างบุคลิกภาพของตนเอง เช่น จากการที่เป็นคนพูดจาไม่ไพเราะกลายมาเป็นคนที่พูดจาไพเราะ จากการเป็นผู้ที่ไม่มีเหตุผลกลายมาเป็นผู้มีเหตุผล จากการเป็นคนมองโลกในแง่ร้ายกลายเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า นิทานได้สร้างตัวแบบหรือเป็นต้นแบบที่ช่วยให้ผู้ฟังเสริมสร้างและปรุงแต่งบุคลิกภาพของตนเองให้ดีขึ้น

3) นิทานช่วยแก้พฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เนื้อหานิทานมักจะเปรียบเทียบตัวละครที่ดีและเลวให้เห็นอยู่เสมอๆ เมื่อเด็กฟังนิทานก็จะนำไปคิดว่าตัวแบบในนิทานแบบใดเป็นที่ยอมรับของสังคม เด็กก็จะนำตัวแบบที่สังคมยอมรับนั้นมาปฏิบัติ ซึ่งเป็นการแก้ไขพฤติกรรมของเด็กคนนั้นๆ ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมได้อีกด้วย

4) นิทานช่วยเสริมประสบการณ์ชีวิต ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า นิทานเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้

ขนบธรรมเนียม เป็นสื่อในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสิ่งต่างๆ ดังนั้นนิทานช่วยให้ประสบการณ์ที่แปลกใหม่ต่างไปจากสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ทำให้เด็กมีความรู้ในเรื่องที่ตนไม่เคยรู้มาก่อนเลย จึงถือได้ว่านิทานสามารถสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของเด็กให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

5) นิทานช่วยเสริมสร้างความสนใจและเร้าความสนใจ โดยธรรมชาติเด็กจะชอบฟังนิทานเพราะ

เนื้อหาในนิทานจะมีความเคลื่อนไหวที่ตรงประเด็น จับใจไม่เยิ่นเย้อ ดังนั้น เมื่อเล่านิทานให้เด็กฟัง เด็กจะฟังอย่างสนใจ ทำให้ผู้เล่าสามารถใช้นิทานชักจูงความสนใจของเด็กให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของผู้เล่า

6) นิทานช่วยเปลี่ยนบรรยากาศและสร้างสมาธิอันดีต่อกัน ขณะที่เด็กเคร่งเครียดกับกิจกรรมบางอย่างทำให้เกิดความอ่อนล้าการเล่านิทานจะช่วยเปลี่ยนบรรยากาศ ทำให้เด็กกระฉับกระเฉงว่องไวและสามารถใช้นิทานในการสร้างสมาธิให้กับเด็กได้อีกด้วย
 สาวิตตรี รุญเจริญ (2549 : 29-30) สรุปว่านิทานมีประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัย ดังนี้

1) ปลูกฝังให้เป็นเด็กช่างคิด ช่างถามและช่างสังเกต ขณะเล่านิทานให้ฟังเด็กอาจจะไม่เข้าใจข้อความ

บางตอนหรือศัพท์บางคำ ก็อาจถามหรือให้เล่าซ้ำ พฤติกรรมเช่นนี้จะทำเด็กเป็นคนทีกล้าถาม กล้าแสดงออก ทำให้เด็กเข้าใจสิ่งต่างๆ รอบตัวมากขึ้นไป ทำให้เด็กมีความฉลาดทางปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

2) เด็กเกิดการเรียนรู้ภาษาได้เร็ว การเล่านิทานเปรียบเทียบบนเหมือนเป็นการสอนภาษาไทยไปในตัว

เด็กจะได้ยินได้ฟังถึงรูปประโยค การใช้ภาษาไปในตัวได้อย่างสนุกสนานและยิ่งถ้านิทานบางเรื่องเป็นโคลงหรือกลอนที่มี คำสัมผัส เด็กยิ่งจะชอบฟังบ่อยๆ เด็กจะเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนในอนาคตได้

3) เด็กจับประเด็นและวิเคราะห์เก่ง การเล่านิทานเรื่องซ้ำ ให้เด็กฟังความจริงไม่ใช่เรื่องนำเบื้อสำหรับ

เด็กพอฟังหลายๆ ครั้งก็จะจำได้ทั้งเรื่อง เด็กมองภาพรวมของเรื่องทั้งหมดออก ทำให้เด็กรู้จักจับประเด็น กลายเป็นคนที่จำประเด็นได้เก่ง ย่อความเก่ง มองสรรพสิ่งเป็นระบบ ตีประเด็นแตก เข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้เร็วขึ้น

4) สร้างสมาธิให้กับเด็ก ช่วงเวลาของการเล่านิทานเด็กมักจะฟังอย่างตั้งใจจดใจจ่อ ยิ่งพ่อแม่เล่านิทานที่

เหมาะสมกับอายุเด็ก เด็กจะเข้าใจและอยากรู้ว่าเกิดอะไรขึ้น เป็นการสร้างสมาธิให้กับเด็ก ซึ่งเด็กฉลาดหรือเด็กเก่งมักจะเป็นคนมีสมาธิสูง สมาธิจึงเป็นองค์ประกอบของความฉลาดทางปัญญา (IQ)

5) ทำให้เด็กมีจินตนาการ การเล่านิทานให้เด็กฟัง ไม่ใช่จะได้ยินแต่เสียงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เสียงที่เล่าออกมาจะไปกระตุ้นให้เด็กสร้างจินตนาการ ภาพเกิดขึ้นในสมองเกิดจากจินตนาการของเด็ก โดยอิง กับประสบการณ์เดิมบวกกับจินตนาการใหม่ จินตนาการจึงเป็นความฉลาดที่ยิ่งใหญ่ที่ทุกคนอยากให้เกิดขึ้นกับเด็ก

6) สร้างคุณธรรมแก่เด็ก นิทานจำนวนมากแต่งเพื่อสอดแทรกคุณธรรม ทักษะชีวิต หรือข้อคิดต่างๆเป็นอุทาหรณ์ให้ผู้ฟังได้ตระหนักไว้ เช่น สอนถึงการรู้จักช่วยเหลือ และทดแทนบุญคุณของผู้อื่น สอนให้เด็กเป็นคนที่ไม่พูดโกหก สอนให้เด็กมีความเอื้อเฟื้อ สอนให้เด็กมีพฤติกรรมมารยาท ประหยัด ฯลฯ ซึ่งคุณธรรมทั้งหลายที่เด็กได้ฟังตั้งแต่วัยเด็กจะจำฝังอยู่ในตัวและนำไปใช้ในวัยรุ่นและผู้ใหญ่ได้

7) สร้างเด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ในขณะที่เล่านิทาน เด็กจะหาวิธีการปรับตัวว่าทำอะไรที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ เพื่อให้เล่านิทานให้ฟังบ่อยๆ เด็กจะเรียนรู้วิธีการปรับตัว จะทำให้เป็นนิสัยติดตัวเด็ก และเด็กจะมีวิธีการพัฒนาไปเรื่อยๆ เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

8) สร้างเด็กให้รักการอ่าน การเล่านิทานเป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก เป็นการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานสอดแทรกอยู่ จึงเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กเป็นคนที่รักการอ่านหนังสือ และอ่านหนังสือได้เร็วมีสมาธิในการเรียนรู้

สรุปได้ว่า นิทานมีประโยชน์ต่อเด็กมาก นิทานช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

2.7 ความหมายของการเล่านิทาน

สรรชัย ศรีสุข (2530) ได้ให้ความหมายของการเล่านิทานไว้ว่า การเล่านิทานหมายถึงเครื่องมือที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างดีเราสามารถนำเอานิทานมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนได้หลายประการดังนี้

1. เป็นการลดความตึงเครียดที่ขจัดความเบื่อหน่ายของนักเรียนในขณะที่เรียน
2. การนำเข้าสู่บทเรียน หรือเตรียมความพร้อมเด็ก
3. เป็นการเปลี่ยนเจตคติหรือความเชื่อที่ผิด ๆ บางประการ
4. ใช้สอนจริยธรรมแก่เด็ก เช่น ในเรื่องความซื่อสัตย์ความกตัญญู เป็นต้น
5. ใช้สอนวิชาเรียงความ เช่น ให้นักเรียนเขียนเรื่องที่ตนเองชอบ เป็นต้น
6. ใช้สอนหรือฝึกทักษะทางภาษา เช่น การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน เป็นต้น

7. เป็นการฝึกทักษะทางการอ่าน ช่วยให้เด็กรักการอ่านเป็นต้น
 8. ฝึกให้เด็กมีความกล้าแสดงออก เช่น การแสดงท่าทางประกอบเรื่องราวที่กำหนดให้
 9. เป็นการสร้างความสนิสนมและความเข้าใจในตัวครูให้เกิดขึ้นกับเด็ก
 10. ช่วยพัฒนาในด้านความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ ให้กับเด็ก
- จากที่กล่าวข้างต้นผู้วิจัย การเล่านิทานหมายถึง การช่วยพัฒนาทาง

2.8 รูปแบบการเล่านิทาน

รัชณี ศรีไพรวรรณ(2526) ได้เสนอแนะวิธีการเล่านิทานไว้ดังนี้

1. การเริ่มต้น ควรหาวิธีจูงใจให้เด็กด้วยวิธีที่น่าสนใจ เช่น อาจจะเอ่ยถึงตัวละครที่สนใจในนิทานให้เด็กอยากรู้หรือสนทนาเกี่ยวกับเรื่องของนิทาน ทายปริศนาให้เด็กสนใจ นึกสนุกหรือได้ดูรูปภาพเกี่ยวกับนิทานให้เด็กพร้อมที่จะฟังแล้วจึงเล่า
2. ขณะเล่าให้เด็กนั่งฟังตามสบาย
3. ผู้เล่าต้องสร้างอารมณ์และความรู้สึกกับเรื่องที่เล่า การเล่าจึงออกรส
4. ใช้เสียงดังพอเหมาะให้เด็กได้ยินชัดเจน ออกเสียงให้ชัดเจน พุดไม่ซ้ำหรือเร็วเกินไปมีจังหวะเป็นไปตามบทบาทของเรื่องที่เล่า
5. ทำท่าทางประกอบให้เห็นจริงจัง และสนุกสนานตามท้องเรื่อง ถ้ามีภาพประกอบด้วยยิ่งดี เพราะจะทำให้เด็กสนุก และจำเรื่องได้
6. มองเด็กทุกคนขณะที่เล่า อย่าให้สายตาจับที่เด็กคนใดคนหนึ่งนานเกินควร
7. ลำดับเรื่องเล่าให้เด็กเข้าใจง่าย
8. ใช้ภาษาง่ายๆ ให้เหมาะกับเด็ก
9. แสดงจุดสำคัญของนิทานตามแนวที่ผู้เล่าต้องการเล่า อย่าเน้นหรือเสนอจนเด็กหมดสนุก
10. ตอนจบก็สำคัญเหมือนตอนเริ่มต้น ให้เด็กรู้สึกว่ นิทานสนุกและเสียดายอยากมีโอกาสฟัง

กฤษยา ดันติผลาชีวะ (2541) กล่าวถึงการเล่านิทานต้องมีการเตรียมลำดับ ให้เหมาะสม จะทำให้การเล่านิทานมีความหมายและประทับใจผู้ฟัง นิทานทุกเรื่องและการเล่าทุกครั้งไม่สามารถตรงให้เด็กอยู่กับที่ได้ตั้งแต่ต้นจนจบ เว้นแต่ว่าเด็กจะเกิดความเพลิดเพลินในการฟังนิทานด้วย ครูควรเตรียมตัวทำความเข้าใจกับนิทานที่จะเล่า จำเนื้อเรื่องให้ได้เมื่อนำไปเล่าจะได้ต่อเนื่อง มีการหยุดพักถามตอบทำให้เข้าใจง่าย ไม่ลืมการเตรียมเด็กสำหรับฟังนิทาน ที่นั่งของเด็กกับครูต้องใกล้ชิดกัน ครูอาจนั่งสูงกว่าเด็กเล็กน้อยเพื่อให้สามารถแสดงภาพในหนังสือในระดับสายตาเด็ก ขณะเล่าควรจัดเด็กให้นั่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือเป็นกลุ่มใหญ่ล้อมครู แล้วครูเริ่มจัดกิจกรรมเตรียมเด็ก

ด้วยการ ให้เด็กร้องเพลง รูปภาพหรือกล่าวคำจูงใจเพื่อให้เด็กมีอารมณ์พร้อมที่จะฟัง เมื่อพร้อมแล้ว จึงเริ่มทำการเล่านิทานหากมีจุดประสงค์ในการฟังต้องบอกเด็กด้วย

การดำเนินเรื่อง อาจเป็นการดำเนินเรื่องอย่างเดียวหรือใช้ท่าทางประกอบต่าง ๆ ทั้งแถบบันทึกเสียง และภาพประกอบ ผู้เล่าต้องใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจง่าย ถูกหลักไวยากรณ์บทสนทนาอาจใช้ภาษาถิ่น หรือใช้คำศัพท์ที่เด็กเคยชินจะช่วยให้การเล่ามีประสิทธิภาพและมีความหมายตรงกับจุดประสงค์ของผู้เล่า การสรุปเรื่อง เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการเล่านิทานทุกครั้ง ควรมีการสรุปเรื่องด้วยการถามประเด็นสำคัญของเรื่อง ลักษณะของตัวแสดงในเรื่อง ความรู้และคำสอนที่ได้จากเรื่องเพื่อให้เด็กได้คิดทบทวนและเก็บข้อมูลความรู้จากนิทานเป็นการย้ำเตือน ช่วยทำให้เด็กจดจำเรื่องราวได้ดี อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา(2546) ได้ให้ข้อเสนอแนะที่จะช่วยให้การเล่านิทานมีประสิทธิภาพได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียม ขั้นปฏิบัติ และขั้นติดตาม

1. ขั้นเตรียม

1.1 การเลือกนิทานจะต้องพิจารณาให้รอบคอบว่านิทานเรื่องใดเหมาะกับเด็กวัยใด สำหรับเด็กเล็กควรเป็นนิทานง่ายๆแต่น่าสนใจ และสนุกสนานเต็มไปด้วยจินตนาการความฝัน

1.2..การเตรียม สิ่งที่ต้องเตรียมพร้อมเป็นอันดับแรก คือตัวครูผู้สอน เพราะความมั่นคงของตัวครูเป็นสิ่งสำคัญ

2. ขั้นปฏิบัติการ

2.1 บุคลิกภาพของครู บุคลิกภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ในการเล่านิทานถ้าครูเล่านิทานแบบไม่น่าสนใจ และน่าเบื่อเด็กก็จะขาดความสนใจ แต่ในขณะที่เดียวกันถ้าครูเล่านิทานด้วยความกระตือรือร้น สนุกสนาน และเล่าด้วยความเข้าใจ นิทานนั้นก็จับใจเด็กได้เป็นอย่างดี

2.2 น้ำเสียงของครู การใช้น้ำเสียงระดับต่างๆกัน เป็นส่วนเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งในการเล่านิทานที่ดี ถ้ามีเสียงเท่ากันตลอด ไม่มีระดับสูงต่ำจะไม่ช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการวิธีการก็คือครูควรจะใช้เสียงพูดแบบให้อารมณ์และความรู้สึกก็จะทำให้นิทานนี้น่าสนใจ

3. ขั้นติดตามผล

3.1 ครูควรตั้งคำถาม และร่วมกันอภิปรายความหมายที่แฝงอยู่ในนิทานร่วมกับเด็กๆ

3.2 ให้เด็กเล่านิทานหลังจากที่ครูเล่าจบแล้ว และอาจให้นักเรียนแสดงละครบทบาทสมมติ วาดภาพจากเรื่องราว ระบายสีจากเรื่องราว เป็นต้น

สัณหพัฒน์ อรุณชารี (2542) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเล่านิทานมีคุณค่าและจำเป็นต่อการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สำคัญและใช้มากในระดับปฐมวัย หากวางแผนจัดกิจกรรมเป็น

ขั้นตอน เด็กจะเรียนรู้ได้ดี ช่วยส่งเสริมความคิด จินตนาการ และการใช้ภาษาของเด็กได้ดี จึงสรุปเทคนิควิธีการเล่านิทาน ว่ามีองค์ประกอบอยู่ 3 ประการ คือ

1. ขั้นการเตรียม หรือขั้นการวางแผนเล่านิทาน
2. ขั้นปฏิบัติการเล่านิทาน
3. ขั้นกิจกรรมต่อเนื่องจากการเล่านิทาน เพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วม เกิดการเรียนรู้เนื้อหาหรือแนวคิดจากนิทานนั้น จะเห็นได้ว่า การเล่านิทานที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้เล่าต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อมโดยศึกษาเนื้อหาในนิทานให้เข้าใจและเตรียมสื่อประกอบการเล่าให้พร้อม นั่งให้สูงกว่าเด็กเล็กน้อยเตรียมเด็กด้วยการให้ดูภาพหรือร้องเพลงก่อนการเล่า ใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจง่ายในการเล่านิทาน เมื่อเล่าจบ ควรมีการสรุปเรื่อง และซักถามเกี่ยวกับใจความสำคัญของเรื่อง รายละเอียดลักษณะของตัวละคร และมีกิจกรรมเพิ่มเติมหลังจากจบนิทาน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำความรู้เกี่ยวกับวิธีการเล่านิทานจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม ส่งเสริมการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โดยกำหนดวิธีการและขั้นตอนการเล่าเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ เป็นขั้นสร้างความสนใจเพื่อเตรียมเด็กเข้าสู่เรื่องราว เช่น การสนทนา และสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็กในการปฏิบัติตัวระหว่างการฟังนิทาน

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรม ครูเล่านิทานให้เด็กฟังตั้งแต่ต้นจนจบโดยใช้รูปภาพที่สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่องมาประกอบในขณะที่เล่า ใช้น้ำเสียงให้สอดคล้องกับบทบาทของตัวละคร

เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมกับการเล่านิทาน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันสนทนา สรุปเนื้อหาตอบคำถามแสดงความคิดเห็น และข้อคิดที่ได้จากนิทานที่ฟัง

2.9 เทคนิคการเล่านิทาน

1. ควรทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องนิทานที่จะเล่าเสียก่อน โดยจินตนาการออกมาเป็นภาพอ่านเรื่องซ้ำๆ เพื่อจับใจความ
2. ควรเลือกคำที่เป็นคำง่าย ๆ ที่เด็กฟังหรือนึกออก เป็นภาพในจินตนาการได้
3. เมื่อในเนื้อเรื่องมีตัวละครคุยกันให้ใช้บทสนทนา เพราะทำให้เด็กตื่นเต้นกว่า
4. เริ่มต้นเรื่องให้ดีเพื่อเรียกร้องความสนใจ พยายามหลีกเลี่ยงการบรรยายและการอธิบายที่ไม่จำเป็น
5. การเล่าเรื่องควรใช้เสียงแบบสนทนากัน คือ ช้า ชัดเจน มีหนักเบา แต่ไม่ควรมีอ้ออ้า ที่นี้

6. ขณะที่เล่านิทานควรจับเวลาให้ดี เว้นจังหวะตามอารมณ์ของเรื่อง เช่น ถ้าเนื้อเรื่องมีสิ่งเร้าใจ ก็พูดให้เร็วขึ้นทำท่าจริงจัง
7. นิทานที่นำมาเล่าให้ยาวพอๆกับระยะเวลาความสนใจของเด็กคือ ประมาณ 15–25 นาที
8. เวลาเล่าต้องพยายามเป็นกันเองให้มากที่สุด ให้ความรักความสนิทสนมกับเด็กอย่างจริงจัง
9. เวลาเล่าควรมีรูปภาพ ประกอบ อาจเป็นหนังสือภาพ หุ่นสื่อการสอนอื่นๆ จะช่วยให้เด็กสนใจยิ่งขึ้น
10. เวลาเล่าอย่าย่อเรื่อง ให้สั้นมากจนเกินไปจนขาดความน่าสนใจไป และจะทำให้เด็กไม่รู้เรื่อง
11. จัดบรรยากาศของห้องให้เหมาะ เช่น อาจนั่งเล่ากับพื้น หรือเชิดหุ่น ประกอบการเล่า หรืออาจจะไปเล่าใต้ต้นไม้ นอกห้องเรียนก็ได้
12. อย่าแสดงท่าทางประกอบการเล่ามากเกินไปจะทำให้เด็กหันมาสนใจดูท่าทางมากกว่าสนใจเรื่องเล่า
13. ขณะที่เล่าอาจ让孩子ได้มีส่วนร่วมในการเล่านิทานด้วยก็ได้ เช่น แสดงท่าตามเนื้อเรื่องแต่ไม่ควรจะให้บ่อยนัก
14. ขณะที่เล่านิทานสายตาของครูจะต้องมองกวาดดู นักเรียนได้ทุกคน อาจจะนั่งเป็นครึ่งวงกลม หรือนั่งกับพื้นก็ได้
15. ขณะที่กำลังเล่านิทานถ้าหากมีเด็กพูด หรือถามขัดจังหวะ ครูควรบอกให้รอจนกว่าจะจบเรื่อง
16. หลังจากการเล่านิทาน ควรเปิดโอกาสให้เด็กถามและวิพากษ์วิจารณ์แต่ไม่ควรบังคับเด็กให้พูด ให้ถาม เพราะจะทำให้เด็กเสียความเพลิดเพลิน
17. หลังจากการเล่านิทานแล้วอาจจะ让孩子ได้แข่งขันกันตั้งชื่อเรื่องก็ได้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ติดตามและเพื่อความเข้าใจในเรื่องที่ครูได้เล่ามาแล้ว
18. ถ้านิทานเรื่องยาวครูอาจจะเล่าเป็นตอนๆ ก็ได้ เพื่อเป็นการเร้าให้เด็กอยากมาโรงเรียนไม่ขาดเรียนเพื่อมาฟังนิทานต่อจนจบเรื่อง

2.10 การสร้างหนังสือนิทาน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 : หน้า 12-21) ได้เสนอขั้นตอนการทำหนังสือสำหรับเด็ก ดังนี้

ขั้น 1 ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำหนังสือเด็ก โดยศึกษาจากตำรา เอกสารต่าง ๆ การอบรม สัมมนา ศึกษาจากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลจากการประกวด เป็นต้น

ขั้น 2 เขียนโครงเรื่อง (Plot) จะทำให้ทราบว่า เป็นเนื้อเรื่องเกี่ยวกับอะไร พร้อมกับบอกแกนของเรื่อง เพื่อจะได้ทราบว่าหนังสือเด็กเรื่องนั้นมีแกนของเรื่องอย่างไร แล้วจึงคิดผูกเป็นเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน

ขั้น 3 เนื้อเรื่องย่อ คือ การเขียนเนื้อเรื่องย่อ ๆ ของเรื่องที่จะแต่งขึ้นมา ทำให้ผู้อ่านทราบได้ว่าเนื้อเรื่องนี้ มีเนื้อเรื่องย่อเกี่ยวกับอะไร ซึ่งจะละเอียดกว่าโครงเรื่อง

ขั้น 4 เขียนบทสคริปต์ (Script) คือ การนำเรื่องราวที่ได้จากโครงเรื่องมาเขียนบอกขั้นตอนของเนื้อเรื่องและรูปภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดวางภาพและรูปเล่ม ของหนังสือตั้งแต่หน้าปกจนถึงหน้าสุดท้าย

ขั้น 5 การทำคัมมี้ (Dummy) คือ การทำหนังสือจำลองของหนังสือที่จะทำขึ้นมา โดยทำรายละเอียดจากบทสคริปต์มาเขียนและวาดรูปหรือทำสัญลักษณ์แทนรูป เป็นการทดลองก่อนที่จะพิมพ์เป็นเล่ม เพื่อดูความเหมาะสม

ขั้น 6 การทำรูปเล่ม (Format) คือ การทำหนังสือจริง ๆ ได้แก่ การวาดภาพ คำบรรยาย รวมทั้งการวางหน้า การจัดภาพ (layout) ของหนังสือให้เหมาะสมโดยดูจากคัมมี้ สำหรับขนาดของรูปเล่มมีหลายขนาดที่นิยมคือ ขนาดเล็ก 13 ซม.×18.5 ซม. หรือ 16 หน้ายก ขนาดกว้าง 14.6 ซม.× 21 ซม. หรือ 16 หน้ายกใหญ่ ลักษณะของรูปเล่มมี 2 ลักษณะ คือ แบบแนวตั้งและแบบแนวนอน

ขั้น 7 การตั้งชื่อเรื่อง ต้องน่าสนใจ น่าติดตามอ่าน โดยอาศัยการพิจารณาจากเนื้อเรื่อง ในการสร้างหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก ผู้สร้างต้องการวางแผนที่ดีเพราะจะช่วยให้หนังสือ ที่จัดทำขึ้นมีคุณค่า น่าอ่านชวนติดตาม ตลอดจนถึงใจให้เด็กรักการอ่านยิ่งขึ้น

ถวัลย์ มาศจรัส (2539 : หน้า41-47) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเขียนหนังสือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ปัจจุบันสอนกลุ่มประสบการณ์อะไร

ขั้นที่ 2 จะเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่เท่าไร

ขั้นที่ 3 เขียนเรื่องอะไร (แล้วตอบคำถามเหล่านี้ให้ได้)

1) เขียนทำไม เพื่ออะไร

2) เนื้อหาเป็นอย่างไร

3) สารที่ได้คืออะไร

4) รูปแบบการเขียนเป็นอย่างไร (ร้อยแก้วหรือร้อยกรอง)

ขั้นที่ 4 หาข้อมูลจากที่ไหน

ขั้นที่ 5 วางแผนการเขียนไว้อย่างไร

ขั้นที่ 6 จะลงมือเขียนเมื่อไร และกำหนดจะให้แล้วเสร็จเมื่อใด

ขั้นที่ 7 ลงมือเขียน

การสร้างหนังสือสำหรับเด็กต้องสร้างเป็นลำดับขั้นตอน เป็นการปฏิบัติที่มีแบบแผน ทั้งยังเป็นการสร้างวินัยให้กับตนเองอีกด้วย และต้องศึกษาข้อมูลจากงานเอกสารและแหล่งต่าง ๆ หลาย ๆ แหล่ง เพื่อจะได้นำความรู้และประสบการณ์ มาเป็นแนวทางสำหรับพัฒนาหนังสือให้ได้ หนังสือที่มีคุณภาพและน่าสนใจ

3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มนม

3.1 ความหมายของการดื่มนม

กรมประชาสัมพันธ์ (2556) กล่าวว่านม เป็นแหล่งอาหาร โปรตีนที่สำคัญทั้งในเด็กและผู้ใหญ่และเป็นแหล่งของแร่ธาตุแคลเซียมและฟอสฟอรัส ซึ่งจำเป็นในการสร้างกระดูกและฟันให้แข็งแรง นอกจากนี้นมยังให้วิตามินบี 2 วิตามิน บี 12 รวมทั้งเป็นแหล่งไขมันและให้พลังงานได้ นมจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสุขภาพของคนไทยจะเห็นได้จากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งให้เพิ่มการผลิต และบริโภคนมมากขึ้น โดยเฉพาะในเด็กวัยเรียน หญิงที่กำลังตั้งครรภ์และผู้สูง

สิริพันธุ์ จุลกรังคะ (2542) กล่าวว่า นมเป็นอาหารธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์และมีคุณค่าทางโภชนาการสูงอุดมด้วยแร่ธาตุอาหารครบทุกหมู่คือ โปรตีน วิตามิน เกลือแร่ คาร์โบไฮเดรต และไขมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง น้ำตาลนมหรือแล็กโทส (lactose) และโปรตีนที่เรียกว่า เคซีน (casein) จะพบในธรรมชาติ คือในนมหรือน้ำ นมเท่านั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาร่างกายและสมองของเด็กและเยาวชน

ธรรมศักดิ์ ทองเกตุ (2547) กล่าวว่า นม หมายถึงของเหลวสีขาวที่ประกอบด้วยสารอาหารที่ออกมาจากเต้านมของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นมจะประกอบไปด้วยสารอาหารหลักที่จำเป็นสำหรับเด็กหรือสัตว์เกิดใหม่ซึ่งนมสามารถนำไปสร้างผลิตภัณฑ์อื่นได้ คริม เนย โยเกิร์ต ไอศกรีม ชีส นอกจากนี้นมยังสามารถ หมายถึงเครื่องดื่มอื่นที่นำมาใช้ทดแทนนม เช่น นมถั่วเหลือง นมข้าว นมข้าวโพด นมแอลมอนด์

สรุปลไคว่านม คืออาหารธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์และมีคุณค่าทางโภชนาการสูงอุดมด้วยแร่ธาตุอาหารครบทุกหมู่คือโปรตีน วิตามิน เกลือแร่คาร์โบไฮเดรต และไขมัน ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนา ร่างกายและสมองของเด็กและเยาวชนและช่วยในการดำรงชีวิตตามปกติ

3.2 พฤติกรรมการบริโภคนมของเด็กในวัยเรียน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2557) กล่าวว่า ปัจจุบัน พบว่าเด็กไทยอ้วน เตี้ยผอม เนื่องจากมีอัตราการดื่มนมต่ำกว่าเด็กทั่วเอเชียและทั่วโลก ส่วนความสูงเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างเตี้ยซึ่งลักษณะอ้วนเตี้ยและผอม ในเด็กไทย พบได้ 2 แบบคือผอมเตี้ย เป็นภาวะโภชนาการขาด มักพบในต่างจังหวัดส่วนในเมืองใหญ่มักพบเด็กอ้วนเตี้ย ซึ่งเป็นภาวะ โภชนาการ

เกิน ทั้งสองแบบมีผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตทั้งร่างกายและสติปัญญาของเด็กโดยตรง ซึ่งสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคนมของเด็กประถมตอนต้น ได้แก่กลุ่มเพื่อน ผู้ใหญ่หรือดาราที่ชื่นชอบ นอกจากนี้ครอบครัวมีความสำคัญ ในการถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ให้เด็ก รวมทั้งการปฏิบัติในการรับประทานอาหาร โดยแต่ละครอบครัวจะถ่ายทอดหรือให้ความรู้ในลักษณะที่ต่างกัน แม้ว่า จะอยู่ในสังคมชนบทธรรมเนียมและวัฒนธรรมเดียวกันก็ตาม การถ่ายทอดเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเด็กจะได้รับทั้งความมีเหตุมีผลและการแสดงออกซึ่งอารมณ์ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รวมทั้งทัศนคติในการยอมรับ หรือปฏิเสธ และความชอบหรือไม่ชอบอาหารนั้น

วสุนธรี เสรีสุชาติ 2543 : 34 รวมไปถึงปัจจัยตัวบุคคล ได้แก่ สุขภาพและสรีรสภาพ โดยปกติพฤติกรรมการบริโภคที่ดีและสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงมักไปด้วยกัน ซึ่งอาหารภายในร่างกาย ผดปกติหรือความผิดปกติของฮอร์โมน สิ่งเหล่านี้จะทำให้ความต้องการอาหารและอัตราการใช้สารอาหารในร่างกายผิดปกติไปด้วย

นิตยา ตั้งชูรัตน์ 2531 ความสามารถในการรับรสสัมผัส ความรู้สึกเกี่ยวกับรสชาติของอาหาร เช่น เป็รีข หวาน เค็ม และขม จะกระตุ้น ปุ่มสัมผัสของลิ้น ซึ่งแต่ละบุคคลจะต่างกัน นอกจากนั้น ยังขึ้นอยู่กับอายุอีกด้วย กล่าวคือ เด็กจะมีปุ่มสัมผัส ประมาณ 9,000และน้อยลงตามอายุที่มากขึ้น ซึ่งจะคงเหลือประมาณ 3,000 เพราะฉะนั้น เด็กจะมีการรับรสได้ไวกว่าผู้ใหญ่ ด้วยเหตุนี้ความนิยมอาหารของเด็กและผู้ใหญ่จึงต่างกัน นอกจากนี้อารมณ์ และจิตใจเป็นปัจจัยที่สำคัญ เนื่องจากทำให้มีผลต่อพฤติกรรมการกินอาหาร ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ความอยากกินจะเกี่ยวข้องกับการเคยรู้รสชาติมาก่อน และส่วนมากจะมีรสชาติถูกปากถึงแม้จะอิมแล้ว ก็ยังสามารถกินได้อีก

4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รจนา มีแสง (2554) ศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดื่มนมของเด็กปฐมวัย โดยการ จัด กิจกรรมการเคลื่อนไหวประเพลงประกอบเพลง โรงเรียนมูลนิธิวัดปากบ่อ ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2554 ผลการวิจัยพบว่า การที่ให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ในการออกก ลังกาย โดยครูเป็นผู้แนะนำให้นักเรียนเห็นถึงประโยชน์ของการดื่มนม เช่น ทำให้ผิวสวย ฟันแข็งแรง เป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับ เด็กและทุกครั้งที่ทำกิจกรรมการเต้นประกอบเพลงกายบริหาร นักเรียนจะมีความสุขมากที่ได้ร่วมทำ กิจกรรม นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เต้นเพลงประกอบ กายบริหารร่วมกับ เพื่อนๆ ส่งผลให้นักเรียนที่ ไม่ชอบดื่มนมเริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมมารับประทาน นมมากขึ้น

ศิริยา ป้องภักย์ (2554) ศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดื่มนมของเด็กปฐมวัยการที่ นักเรียน ได้รับความรู้จากสื่อวิดีโอ ทำให้เด็กเห็นถึงประโยชน์ของการดื่มนม เช่น ทำให้ผิวสวย ฟัน

แข็งแรง เป็นการสร้างแรงจูงใจ ส่งผลให้นักเรียนที่ไม่ชอบดื่มนมเริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมมาดื่มนมมากขึ้น ทำให้เด็กเห็นความสำคัญของการดื่มนมมากขึ้นนำมาซึ่งความภาคภูมิใจและทัศนคติที่ดีต่อ นม ทำให้เด็กได้ดื่มนมที่โรงเรียนได้มากขึ้น